

اشاره

وجود منابع فراوان گاز طبیعی و مایعات گازی موجب شده است خاورمیانه به کانون توسعه صنعت پتروشیمی در دنیا تبدیل شود. احداث واحدهای تولید محصولات مختلف در مقیاس های بین المللی، بخصوص در سه کشور ایران، عربستان سعودی و قطر، دسترسی به آبهای آزاد برای انتقال فرآورده های تولیدی به بازارهای اصلی مصرف در اروپا، آمریکا و شرق دور موجب شده است که چشم انداز بازار پتروشیمی طی سال های آینده همواره با نگاه به خاورمیانه ترسیم شود. آنچه که در ادامه می خوانید گزارشی است که توسط نشریه بررسی های اقتصادی خاورمیانه (MEES) تهیه شده و در تازه ترین شماره آن منتشر شده است. این گزارش توسط خانم آزاده افتخاری به فارسی برگردان شده است.

خاورمیانه، مهد پتروشیمی دنیا

بهترین تولیدکنندگان جهان رقابت می کنند و شهرهای صنعتی بزرگ مانند بندر امام ایران همچنان از زیرساخت زنده و پویای پتروشیمی بهره می برند. از سوی دیگر شرکت های بزرگ تولید کننده به گونه ای در منطقه سرمایه گذاری کرده اند که نوید آینده ای درخشان در صنعت پتروشیمی خاورمیانه را می دهد.

تامین اعتبار

بانک ها، موسسات مالی و بازارهای سهام نقش پر اهمیتی در صنعت پتروشیمی ایفاء می کنند زیرا پروژه های عظیمی مانند اولفین نیازمند سرمایه گذاری کلان است. در حال حاضر اغلب پروژه های منطقه توسط بانک های محلی تامین اعتبار شده و سود حاصل از آن در منطقه باقی می ماند. از سویی دیگر سرمایه گذاری منابع خارجی عامل مثبت اقتصادی دیگری است که طی دهه گذشته رشد کرده و نتایج آن در قراردادهای دوجانبه شرکت های نظیر شل، توتال و شورون با کشورهای منطقه آشکار است.

دسترسی به تکنولوژی روز جهان

دولت ها و کشورهای منطقه می کوشند تا با استفاده از تکنولوژی های مدرن موقعیت بازار پتروشیمی خاورمیانه را تضمین کنند و بدین منظور در جهت همکاری با شرکت های بزرگ و معتبر گام برمی دارند. کارشناسان می گویند به جز شرکت سابیک عربستان سعودی اغلب شرکت های پتروشیمی خاورمیانه به مشارکت شرکت های بین المللی جهت دسترسی به تکنولوژی و بازارهای جهانی نیاز دارند. البته طی پنج تا ده سال آینده شرایط تغییر کرده و ایران به رقابت پویا در عرصه جهانی می پردازد. این در حالی است که سهم فزاینده خاورمیانه در بازارهای پتروشیمی جهان در درازمدت گسترش می یابد و موضع رقابتی تولیدکنندگان خلیج فارس با توجه به موقعیت مطلوب آنها تقویت خواهد شد.

درآمدهای نفتی

منطقه خاورمیانه با در اختیار داشتن منابع عظیم نفت و گاز سالانه درآمد هنگفتی از فروش تولیدات نفتی و گازی خود به دست می آورد و این درآمد می تواند نقشی موثر در سرمایه گذاری و توسعه صنعت پتروشیمی منطقه ایفا کند. با این حال تحلیلگران این نکته را خاطر نشان می سازند که بهای بالای نفت هم به نفع و هم به ضرر صنعت پتروشیمی است زیرا از سویی حجم سرمایه گذاری ها را افزایش می دهد و از سویی دیگر بیامدهای مخرب آن بر اقتصاد جهانی، تقاضا را برای تولیدات پتروشیمی و احداث تأسیسات جدید کاهش می دهد و این در حالی است که استفاده از این واحدها و تأسیسات قدیمی هزینه های زیادی را بر تولید کنندگان محصولات پتروشیمی تحمیل می کند.

گاز و گاز مایع

افزایش ظرفیت در اغلب بازارهای پتروشیمی خاورمیانه صورت گرفته است اما این توسعه در صنایع پتروشیمی با مبنای گاز مانند اتانول و اتیلن محسوس تر است و می توان از بازار اولفین به عنوان نمونه مطلوبی از رشد پتروشیمی در منطقه نام برد.

از سویی روند رو به رشد ظرفیت تولید اتیلن که از سال ۱۹۸۵ آغاز شده است تا سال ۲۰۱۰ میلادی به اوج خود می رسد و در صورتی که تنها نیمی از ظرفیت اضافی تولیدات ایران و عربستان سعودی تا پایان دهه جاری روانه بازار شود خاورمیانه از نظر تولید اتیلن در رده اروپای غربی قرار می گیرد.

زیر ساخت پویا

هنوز شماری از کشورهای منطقه شامل عربستان سعودی، کویت، قطر، امارات متحده عربی در زمینه ایجاد زیر ساخت های مطلوب تولید محصولات پتروشیمی با

عوامل موثر در پیشرفت صنعت پتروشیمی خاورمیانه

در حالی که بهای نفت هر روز رکورد جدیدی را ثبت می کند، توجه به منابع انرژی منطقه خاورمیانه خصوصا سهم آن در صنعت پتروشیمی جهان بیشتر شده است. برخی کارشناسان بر این باورند در آینده تولیدات پتروشیمی این منطقه با تولید نفت و گاز آن برابری خواهد کرد و تا سال ۲۰۱۰ میلادی کشورهای خاورمیانه ۲۰ درصد سهم تولیدات پایه پتروشیمی و پلیمر جهان مانند اتیلن و پلی اتیلن را از آن خود می کنند. در ادامه برخی عوامل موثر در توسعه صنعت پتروشیمی خاورمیانه مورد بررسی قرار می گیرد.

بافت جمعیتی اشتغال و تولید ناخالص داخلی (GDP)

در منطقه خاورمیانه بحث رشد جمعیت و پیامدهای اقتصادی آن از اهمیت خاصی برخوردار است. طی ۴۰ سال گذشته درآمدهای نفتی همواره نقشی اساسی در زندگی مردم این منطقه ایفا کرده و گاهی سود فروش شرکت های نفتی بیش از ۵۰ درصد درآمد دولت ها را به خود اختصاص داده اند که آثار آن در هر کدام از این کشورها مشهود است. با این حال کشورهای منطقه نمی توانند تنها به قیمت نفت و افزایش تولیدات برای پاسخگویی به نیازهای جامعه خصوصا اشتغال اتکا کنند، زیرا با وجود افزایش بهای نفت، نرخ بیکاری در بسیاری از کشورهای منطقه بیش از ۱۰ درصد است و دولت ها می کوشند از طریق توسعه صنایع پتروشیمی پایه و ثانویه صنعت پالایشگاهی که سود نهفته در آن فعالان این بخش را به سرمایه گذاری تشویق می کند، توسعه اقتصادی پدید آورند. کارشناسان می گویند از آنجایی که فعالیت در این صنایع به سرمایه گذاری هنگفتی نیاز ندارد به رشد سرانه تولید ناخالص داخلی در منطقه کمک می کند و موقعیت های شغلی فراوانی را ایجاد می کند.